

1. גרשום גורנברג

2. האגודה לזכויות האזרח

ע"י ב"כ עו"ד אבנר פינצוק ואח'
טל': 03-5608185 פקס: 03-5608165

העותרים

נ ג ד

1. הממונה על ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

2. הוועדה לאישור חוקים מורשים בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

3. ראש הממשלה

על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טל': 02-6466590, פקס: 02-6466655

המשיבים

הודעה לקראת הדיון מטעם המשיבים

1. בהתאם להחלטת כב' השופטת ארבל מיום 22.8.05 מוגשת בזאת תגובה מטעם המשיבים.
2. עניינה של עתירה זו הוא בקשות והשגות שונות של העותרים הנוגעות לתהליכי חשיפת החומר מארכיון צה"ל.
3. העותרים מבקשים כדלקמן:
 - א- כי יאפשרו לעותר לעיין בכל מידע המצוי בארכיון צה"ל הנוגע למחקרו;
 - ב- כי יבוטל הסדר החוק המורשה ולחלופין כי יאשרו לעותר מעמד של חוקר מורשה;
 - ג- כי יאפשרו לעותר ולכל אדם לעיין ברשימות מלאי ובאינדקסים, ובעזרתם – לבחור את תיקי המידע, שבהם ברצונם לעיין;
 - ד- כי תבוטל תקנה 7 ל תקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך), תשכ"ז – 1966; (להלן – התקנות)
 - ה- כי יפרסמו ברבים את הכללים והקריטריונים, המשמשים אותם לחשיפת המידע שבארכיון צה"ל ולהענקת מעמד של מורשה;

- ו- כי יימנעו מלכלול בשיקולי בטחון המדינה המונעים חשיפה של חומר ארכיוני שיקולים של פגיעה בתדמית המדינה ואישיה ושל מניעת מחלוקות פוליטיות.
4. לחלן נתייחס לכל אחת מן הבקשות של העותרים. בשלב ראשון נתייחס לסעדים הכלליים העולים בעתירה ולאחר מכן נתייחס לבקשותיו הפרטניות של העותר.

מעמד החוקר המורשה

5. ביום 15.5.05 פורסמה באתר האינטרנט של משרד הביטחון הוראת משרד הביטחון מס' 59.140 שעניינה טיפול בבקשת חוקר מורשה לעיון בחומר ארכיוני מוגבל. העתק ההוראה מצורף ומסומן מ/ש 1.
6. כעולה מנוסח ההוראה, השיקולים לקביעת המעמד של חוקר מורשה אינם נוגעים לחוקר אלא לנושא מחקרו, וליכולת לחשוף חומר בנושא המחקר. סעיף 16 להוראה קובע כי:

"הוועדה הבינמשרדית תגבש את המלצותיה, בהתחשב בהיבטים הבאים:

- א- באיזה מידה ניתן לחשוף חומר עבור המחקר המבוקש מבלי לגרום נזק לביטחון המדינה, לקשרי החוץ שלה, לביטחון הציבור, לצנעת הפרט ולשלומו של אדם.
- ב- כנגד שיקול עיקרי זה תתייחס הוועדה לחשיבותו של מחקר פלורליסטי ולזכות הציבור לדעת."

7. משמעות הדברים היא כי הוועדה אינה מבחינה בין חוקרים שונים על פי זהותם אלא לפי נושא מחקרם, כאשר הקריטריונים להכרה נוגעים לשיקולים של ביטחון המדינה, קשרי חוץ, ביטחון הציבור והנזק לצנעת הפרט ולשלומו של אדם העלולים לנבוע מחשיפת חומר עבור המחקר המבוקש.
8. בהקשר זה נציין כי דו"ח מבקר המדינה שצורף לעתירה היה בשנת 1998, כאשר כיום פועל הארכיון על פי קריטריונים אחרים.

הכנת אינדקס ורשימת מלאי

9. באשר לעיון באינדקס - בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון נשמר הקטלוג הידני הישן המכיל את רשימות ההפקדה של התיקים שהגיעו מהיחידות השונות לארכיון עד סוף שנות השמונים של המאה שעברה. ניתן להעמיד רשימות אלה לעיון הציבור תוך זמן קצר

יחסית, לאחר השלמת בדיקת התכנים על מנת להימנע מחשיפת תכנים חסויים אף שיהיה בכך משום סרבול וכפילות ועדיפה הדרך של תהליך הפקת דוחות ממחושבים כפי שיפורט להלן בסעיף 11.

10. החל מראשית שנות התשעים ואילך, לא הועברו עוד רשימות הפקדה פיזיות אלא רק רשימות ממוחשבות כתוצאה מהקמת מערכת המחשוב בארכיון. כל הרשימות הוקלדו במהלך השנים למחשב. כיום ישנם במאגר הממוחשב של הארכיון כתשעה מליון רשומות של תיקים, כמחציתם תיקים נושאים והשאר תיקי פרט. יצוין כי כיום אין אפשרות גישה ישירה של הציבור למאגר הנתונים הכללי מאחר והמאגר כולל גם מידע מסווג. על פי תכנית המחשוב של הארכיון למהלך שנת 2007 – 2008 צפויה לקום מערכת נפרדת שאליה יועבר כל מאגר הנתונים הבלתי מסווג כך שלמעיינים תהיה גישה ישירה למאגר הממוחשב.

11. בהליך העבודה השגרתי ארכיון צהל ומערכת הביטחון מפיק ממאגר הנתונים הממוחשב דוחות קטלוגיים ממוקדים בהתאם לבקשות המופנות אליו על ידי המעיינים. במקרה של העותר הופקו קטלוגים בהתאם לדרישה והעותר עיין בהם. לרשות העותר הועמדו רשימות של 19215 כותרי תיקים. בעקבות זאת הגיש העותר בקשה לעיון ב – 55 תיקים. העתק פנייתו מצורף ומסומן מש/2.

פרסום קריטריונים לחשיפת חומר

12. כפי שהובחר בהודעה שהוגשה מטעם המשיבים ביום 31.7.05, הכנת מסמך הקריטריונים למתן היתרים בחומר מתוך הארכיון הושלמה זה מכבר. העתק הקריטריונים מצורף ומסומן מש/3. בהקשר זה יצוין כי כעולה ממסמך הקריטריונים – הקריטריון של תדמית המדינה ואישיה ומניעת מחלוקות פוליטיות אינו מצוי בין הקריטריונים.

אורך תקופת ההגבלה לעיון בחומר הארכיוני בתקנות

13. העותרים מבקשים מבית המשפט הנכבד שיורה על ביטולה של תקנה 7 לתקנות הקובעת כדלקמן:

7" (א) חומר מוגבל לפי הסוג שצויין בטור א' של התוספת, לא יימסר על ידי הגנז לעיון הקהל, אם לא עברה על החומר התקופה הנקובה בטור ב' לצד אותו סוג או תקופה קצרה יותר שקבע המפקיד.

(ב) הוראות תקנת משנה (א) לא יחולו על חומר —

- (1) שנועד לעיון הקהל;
- (2) שהוא רישום דיונים שהתנהלו בדלתיים פתוחות;
- (3) שהוא מדגם סטטיסטי של חומר שבוער;
- (4) שהמבקש לעיין בו הוא נציג או מורשה.

14. וכך נקבע בתוספת:

תוספת

(תקנה 7)

חומר ארכיוני שזכות העיון בו מוגבלת

" טור א'טור ב' — שנים

1. חומר ארכיוני בעניני חוץ ובטחון של משרד הבטחון, צבא הגנה לישראל או שלוחה אחרת של מערכת הבטחון 50
2. חומר ארכיוני של מוסד ממוסדות המדינה שאיננו כלול בפרט 1, לרבות פרוטוקול של ישיבת ועדת החוץ והבטחון של הכנסת מדיון בהצעת חוק, וכן לרבות פרוטוקול החלטות של ישיבת הממשלה ושל ועדת שרים על נספחיו, למעט החלטה ונספחיה המסווגת כסודית 30
- א.2. סטנוגרמות של ישיבות ממשלת ישראל כשזו אינה יושבת כועדה לעניני בטחון 40
3. פרוטוקול של ישיבות ועדות הכנסת שאינן פומביות, למעט מדיון בהצעת חוק ולמעט של ישיבות ועדת החוץ והבטחון 25
4. חומר ארכיוני של רשות מקומית 20
5. פרוטוקול של ישיבות ועדות הכנסת, למעט ועדת החוץ והבטחון, מדיון בהצעת חוק 15
6. תיק פרט של אדם ומסמכים אישיים, אף אם הם כלולים בחומר הארכיוני המפורט לעיל 70"

15. עמדת המשיבים היא שאין כל עילה לקבלת בקשת העותרים. ראשית – בקשתם הינה בקשה כללית ביותר המבקשת לבטל באופן גורף את כל התקופות שנקבעו בתוספת לתקנות. יצויין, כי התוספת כוללת התייחסות שונה לחשיפת חומרים ארכיוניים על פי אופי הערכים עליהם נועדה התוספת להגן, והיא משקפת שיקול דעת ענייני שהופעל על ידי המחוקק בהתאם לחוק הארכיונים. כך למשל, כוללת התוספת התייחסות לתיקי פרט וקובעת לגביהם תקופת הגבלה ארוכה של 70 שנה, וזאת על מנת להגן על צנעת הפרט. בנושאים בעלי רגישות בטחונית – תקופת ההגבלה היא 50 שנה ולגבי נושאים אחרים התקופת נעות בין חמש עשרה לארבעים שנה.

16. לגופו של עניין עמדת המשיבים היא שההסדר שנקבע בתקנה 7 לתקנות, לרבות התקופות הנקובות בתוספת לתקנות, נקבע כדין במסגרת הסמכות הנתונה למחוקק המשנה בסעיף 10 לחוק, לפיה ניתן לקבוע בתקנות הגבלות בדבר העיון בחומר ארכיוני, בהתאם לסוגו של החומר ולתקופות שייקצבו, ואין כל עילה להתערבות שיפוטית בתוכנו.

17. יודגש כי קציבת התקופות משמעותית בעיקר בכל הנוגע לחשיפה יזומה של חומר. בכל הנוגע לבקשות פרטניות באמצעות הכלי של חוקרים מורשים – התקופות הינן פחות משמעותיות והבקשות נבחנות לגופן. הן לגבי החומר שחלפה התקופה הנקובה בתוספת לתקנות והן לגבי החומר לגביו לא חלפה התקופה – נערכת עבודת חשיפה של בחינה

פרטניית של החומר, על מנת לוודא שחשיפתו אינה פוגעת באינטרסים מוגנים כבטחון המדינה, יחסי החוץ או צנעת הפרט.

18. יחד עם זאת נבקש לעדכן את בית המשפט הנכבד כי לאור חלוף הזמן מאז התקנת התקנות, בכוונת גנז המדינה ומשרד ראש הממשלה לפעול במהלך השנה הקרובה לתיקון התקנות בהיבטים שונים ובמיוחד בהיבט של בחינת אורך התקופות של החשיפה היוזמה והסדרי החוקר המורשה באשר לחשיפה על פי בקשה. באשר לאורך התקופות ייתכן כי חלק מן התקופות יקוצרו בעיקר באשר לחומרים ארכיוניים בנושאים אזרחיים, אולם בהקשרים הבטחוניים אין כוונה לקצר את התקופות הנוגעות לחשיפה יזומה של חומר. בהקשר זה נציין כי תקופת חמישים השנים שנקבעה ביחס לחשיפה יזומה של לחומרים בעלי רגישות ביטחונית היא תקופה סבירה, ולעניינים מסויימים ייתכן והיא אף קצרה מדי, וזאת בהתחשב במצב הבטחוני בו נתונה ישראל.

19. אשר כל כן עמדת המשיבים היא שאין כל עילה להתערבות בית המשפט הנכבד בתקנות ולביטולן.

הבקשות הפרטניות של העותר

20. לאחר שהעותר עיין באינדקס הוא הגיש בקשה לעיין ב – 55 תיקים. העתק הרשימה צורף וסומן מש/2. התיקים המבוקשים על ידי העותר כוללים את התיקים הבאים:

א- תיקים מלשכת שר הביטחון דיין בשנים 1969-1974. תיקים אלה עוסקים בדיונים פנימיים שהתקיימו בלשכת שר הביטחון בנושאים שונים בתחום ההתיישבות. חלק מהדיונים הם דיונים פנימיים עם שרים אחרים, תיעוד של שיחות טלפון, מסמכים שאנשי מתאם הפעולות בשטחים הציגו בפני השר, הנחיות של השר לאנשי מתאם הפעולות בשטחים, הממשל האזרחי ופיקוד המרכז. קיימים גם מסמכים המתייחסים לדיונים עם גורמים חיצוניים – אנשי תנועת ההתיישבות.

ב- תיקים מלשכת שר הביטחון שמעון פרס בין השנים 1974-1977 הכוללים דיונים פנימיים שהתקיימו בלשכת השר וכן שיחות וסיכומים של השר עם נציגי תנועת גוש אמונים.

ג- תיקים בנושא ועדת חקירה בנושא פינוי הבדואים מפתחת רפית.

ד- תיקים בנושא התנחלויות והיאחזויות בשטחים מהשנים הרלוונטיות.

ה- תיקים של לשכת מתאם הפעולות בשטחים על ההתיישבות בחברון ובגוש עציון.

ו- תיקים של לשכת ראש אג"ם צה"ל בנושאים של בדיקת מקומות התיישבות.

21. צוות החשיפה של ארכיון צה"ל בחן את כל התיקים וערך מיון ראשוני של החומר. במסגרת המיון הראשוני נראה כי 43 מתוך 55 התיקים אינם חסויים באופן מוחלט וכי ניתן לאפשר לעיין בחלקים מהם. מתוך 12 התיקים שהוחסו:

- 3 תיקים הנוגעים לועדת חקירה בענייני הבדואים המחייבים בדיקה נוספת הן בהיבטים המשפטיים והן לגבי היבטי צנעת הפרט.
- 3 תיקים מכילים את דברי שר הבטחון בישיבות הממשלה בין השנים 1967-1969 לגביהם חלה מגבלת עיון של 40 שנה. יצוין כי גם סעיף 35 לחוק יסוד הממשלה וסעיף 61 לתקנון עבודת הממשלה מתייחסים לסוגיה זו. תקופת ההגבלה של הסטנוגרמות לפי התקנון היא 40 שנה במקרה רגיל ו-50 שנה בוועדה מסווגת מטעמי ביטחון. הגורם המוסמך להחליט בדבר חשיפת סטנוגרמות הוא מזכיר הממשלה והתיקים יועברו להכרעתו.
- 5 תיקים שכותרתם יומני שר הבטחון מכילים ברובם חומר מסווג של קהיליית המודיעין שחשיפתו עלולה גם היום להביא לידי פגיעה בביטחון המדינה.
- לגבי תיק נוסף שכותרתו "תזכיר" הוא אינו רלוונטי לנושא הפניה וכותרתו מטעה שכן הוא עוסק בעניינים פנימיים של משרד הבטחון. במידה יידרש, לגבי תיק אחרון זה, הוא ייפתח לאחר תהליך חשיפה אף שאינו שייך לנושא שמעניינו של העותר.
22. לגבי יתר 43 התיקים הועברו מסקנות צוות החשיפה לבחינת נציג מתאם הפעולות בשטחים ולאחר קבלת חוות דעתו הועברה הסוגיה לסגן שר הביטחון לשם מתן המלצה לשר הביטחון, שמבחינה מוסדית הוא הגורם שהפקיד את החומר. יצוין כי חוות הדעת של מתאם הפעולות בשטחים הייתה, כי אין לחשוף את רובו של החומר, באשר חשיפתו של חומר רגיש זה עלולה לפגוע ביכולות ישראל במשא ומתן על הסדרי הקבע.
23. סגן שר הביטחון המליץ לשר הביטחון לקבל החלטה לפיה אין לחשוף חומר הפוגע באופן ישיר בביטחון המדינה או ביחסי החוץ שלה, בעיקר בכל הנוגע לקשרים עם הפלסטינאים. כמו כן המליץ סגן שר הביטחון להימנע מחשיפת פרוטוקולים של דיונים פנימיים בין השר לבין אנשי צוותו, נציגי הצבא ושרים אחרים – להבדיל מדיונים עם גורמים חיצוניים שאותם יש לחשוף וכן מצעים לדיון ומסמכים שהוכנו לקראת דיונים. ביום 6.3.07 אימץ שר הביטחון את המלצת סגן השר.
24. בעקבות הנחית השר החל צוות החשיפה בבדיקה נוספת של העבודה שנעשתה עד כה בהתאם לקווי המתאר שאישר השר. צוות הבדיקה הגיע למסקנה כי קיים צורך בהתייעצויות נוספות עם מינהל מקרקעי ישראל, משרד המשפטים וגנז המדינה.
25. בהקשר זה נבקש לציין כי הליך בחינת החומר ארך זמן ממושך לאור מגבלות כוח האדם של ארכיון צה"ל ורגישותו של החומר אשר הצריכה עבודה פרטנית ובחינת כל מסמך ומסמך באופן יסודי. נציין כי צוות החשיפה בעובדי ארכיון צה"ל מונה שני אנשים בלבד אשר עוסקים בבחינת חומר, סיווגו ומיונו. על צוות זה מוטלת בראש ובראשונה המשימה לחשוף חומרים בני 50 שנה ומעלה, אותם יש לחשוף על פי תקנות הארכיונים. רק בנוסף לפעילות מרכזית זו, מתפנה הצוות לבחינת בקשות פרטניות, במסגרת המנגנון של בקשות של חוקרים מורשים, אשר מתייחסות לחומר ספציפי, אף אם אין הוא עומד במגבלת 50 השנה.

26. לשם המחשה נציין כי במסגרת תכנית העבודה לשנת 2006 תוכננה, בין היתר, פתיחה של לפחות 250 תיקים העוסקים במבצע "קדש", המשך טיפול בפתיחת חומר משרד הביטחון בשנים 1948-1956 (כ-500 תיקים), פתיחת תיקים נבחרים של לשכת שר הביטחון משנים 1948-1956, חשיפת תיקי לשכות הפיקודים המרחביים, בדיקת תיעוד לפי העמדתו לעיון חוקרים מטעם משרד הביטחון בהתאם למחקרים המתבצעים (כ-3,000 תיקים) וסיוע וטיפול נלווה לוועדה הציבורית לחשיפת חומר אשר הועמד בפני ועדת אגרנט.
27. למרות האמור לעיל והעומס הרב המוטל על שני האנשים העוסקים בחשיפה עד כה הושקעו עד כה בין 1000 ל-1200 שעות עבודה בתיק זה -שעות עבודה על ידי צוות החשיפה עצמו וכן שעות עבודה רבות של הלשכה המשפטית במשרד הביטחון. כמו כן נערכה בחינה של הנושא בלשכת מתאם הפעולות בשטחים וכן התייעצויות עם גנז המדינה. בנוסף נערכו מספר התייעצויות במשרד המשפטים עם המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ייעוץ) מר מלכיאל בלס.
28. כאמור ביום 6.3.07 ניתנה הנחיית השר ואנשי החשיפה החלו לעבור על המסמכים לשם יישום הנחיות שר הביטחון. ההערכה היא כי העבודה השיטתית כולה תסתיים עד ליום 31 במאי 2007. יחד עם זאת ניתן יהיה להעביר לעותר תיקים בודדים לשיעורין כבר לאחר חג הפסח. ההערכה היא כי החומר שיועבר עד סוף מאי יכלול כ-50% מהחומר שהתבקש.
29. לגבי יתר החומר יתייעץ צוות החשיפה עם גורמים נוספים וההחלטה הסופית תתקבל בשלב מאוחר יותר.
30. בנסיבות אלה עמדת המשיבים היא שדין העתירה בכל הנוגע לסעדים המבוקשים בה להדחות, ובכל הנוגע לבקשות הפרטניות של העותר, יש לאפשר למשיבים להשלים את תהליך הבדיקה ולהביא לידי השלמת חשיפת החומר לעותר.
31. הודעה זו נתמכת בתצהירה של גבי מיכל צור, הממונה על ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון.

היום: י' ניסן תשס"ז

29 מרץ 2007

דנה בריסקמן

ממונה על ענייני הבג"צים

בפרקליטות המדינה

תצהיר

אני הח"מ, גבי מיכל צור, לאחר שהוזהרתי שעלי להצהיר את האמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק, מצהירה בזה כדלקמן:

1. אני מכהנת כממונה על ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון.
2. קראתי את ההודעה לקראת הדיון בבג"צ 2467/05. העובדות המופיעות בתגובה ידועות לי מתוקף תפקידי והינן אמת למיטב ידיעתי.
3. אני מצהירה כי זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

מיכל צור

אישור

אני הח"מ, יע' יודקביץ, עו"ד, מאשר(ת) בזאת כי ביום 29/3/07, הופיעה בפני גבי מיכל צור, המוכרת לי אישית, ולאחר שהוזהרתי כי עליה להצהיר את האמת וכי אם לא תעשה כן תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק, חתמה בפני על תצהירה דלעיל.

עו"ד,

ישי יודקביץ, עו"ד
לשכת היועץ המשפטי למשטרת תביעות
מ.ר. 15376

1/2

 מדינת ישראל משרד הביטחון
הוראת משרד הביטחון מס' 59.140
טיפול בבקשת חוקר מורשה לעיון בחומר ארכיוני מוגבל
 תאריך פרסום : ו' אייר תשס"ה 15.5.05
 במקום: המ"ב מס' 59.14 מיום 30.1.98

כללי

1. עפ"י "חוק הארכיונים התשט"ו - 1955" (להלן: "החוק") והתקנות שהותקנו מכוחו ובעיקר תקנות הארכיונים - (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך) התשכ"ז - 1966 (להלן: "התקנות"), כל חומר ארכיוני בעל ערך של מקור, המצוי ברשות מוסד ממוסדות המדינה, חייב להיות פתוח לעיון הציבור, אלא אם הדבר הוגבל בתקנות.
 2. למרות האמור לעיל, חומר ארכיוני, כהגדרתו בהוראה זו, לא יועמד לעיון הציבור בטרם חלפו 50 שנה מיום יצירתו, אלא אם המבקש לעיין בו הוא חוקר מורשה, והחומר הותר לחשיפה במגבלות המפורטות בסעיף 19 א' ובסעיף 31 בהוראה.
 3. ההוראה הנוכחית דנה בהליכים למתן מעמד של חוקר מורשה לצורך עיון בחומר ארכיוני המופקד בארכיון צה"ל ומע"ב"ט.
- מתן מעמד של חוקר מורשה, מתבצע בהליך מבוקר ועפ"י קריטריונים מוגדרים מראש ומתחייב כדי שלא תיווצר אפליה בין מעיינים בחומר וכדי שמע"ב"ט, כרשות ציבורית, תפעיל זכות שלטונית זו עפ"י כללי מינהל תקין.

מטרה

4. מטרת ההוראה זו הן כלהלן:
 - א. לקבוע הליך מחייב וקריטריונים אחידים לפיהם יינתן מעמד של חוקר מורשה, ע"י מע"ב"ט, לעיון בחומר ארכיוני שהוראה זו חלה עליו.
 - ב. לקבוע קריטריונים לסדרי עיון בחומר ארכיוני של מע"ב"ט.

אחריות

5. להלן פירוט תחומי האחריות של הגופים הנוגעים להוראה:
 - א. אחריות לביצוע ההוראה -

מנהל ארכיון צה"ל ומע"ב"ט, היועמ"ש למע"ב"ט, מלמ"ב/ ר' יח' הביטחון במשהב"ט והגופים המיוצגים בוועדה המשרדית המאוזכרת בהוראה, לרבות גופי צה"ל - אחראים לביצוע ההוראה זו, כל גוף בתחום פעילותו.

ב. אחריות מטה לעדכון ההוראה -

ארכיון צה"ל ומעלה"ט, היועמ"ש למעלה"ט, מלמ"ב/ר' יח' הביטחון משהב"ט, והגופים הנוספים האחראים לביצוע הוראה זו, נושאים אחריות נוספת לייזום הצעות לעדכון ההוראה, כל גוף בתחום אחריותו כדי להתאים את ההוראה לשינויים שחלו בתהליכים שבתחום אחריות הביצוע שלהם.

תחולה

6. הוראה זו חלה על חומר ארכיוני, כהגדרתו בהוראה זו, למעט חומר ארכיוני של ישיבות ועדת חוץ וביטחון או של ישיבות ממשלה. הנחיות ייחודיות לפיקדונות שאינם בבעלות הארכיון (פיקדונות סגורים) תפורסמנה בנפרד.

הגדרות

7. לצורך הוראה זו מוגדרים המושגים הבאים כלהלן:
- א. חוקר מורשה - כל אדם, לרבות עובד מעלה"ט, המבקש לקבל סיוע ממעלה"ט לעריכת מחקר או לכתובת ספר, מאמר, כתבה וכדומה, ע"י שיעמוד לרשותו חומר ארכיוני שברשות מעלה"ט ובתנאי שאושר ע"י הגופים הנוגעים, כמפורט בהוראה.
- ב. חומר ארכיוני - כל כתב ע"ג נייר או ע"ג חומר אחר (לרבות מדיה מגנטית) וכל תרשים, דיאגרמה, מפה, ציור, תו, תיק, תצלום, סרט, תקליט וכד' בעל ערך של מקור בענייני חוץ וביטחון של משהב"ט, צה"ל או כל שלוחה אחרת של מעלה"ט וכן חומר שהופקד ע"י גופים חיצוניים, כהגדרתם בהוראה זו.
- ג. חומר ארכיוני מוגבל - חומר ארכיוני שהעיון בו הוגבל לפי חוק הארכיונים, התשט"ו - 1955 ותקנותיו.
- ד. גוף תיצוני - הינו גוף מחוץ למעלה"ט, שהפקיד חומר בידי מעלה"ט, כגון: משרד החוץ, המוסד, השב"כ.

מתן מעמד של חוקר מורשה

8. מתן מעמד של חוקר מורשה מחייב קבלת המלצת הוועדה המשרדית, כמפורט להלן, הפועלת במשהב"ט וכן קבלת אישור של שר הביטחון או מי שהוסמך ע"י שר הביטחון.

הוועדה המשרדית

9. להלן פירוט הרכב, התפקיד והסמכויות של הוועדה המשרדית, המופקדת על מתן מעמד של חוקר מורשה.

הרכב הוועדה

10. להלן הרכב הוועדה:
- א. המשנה ליועץ המשפטי למעלה"ט - יו"ר
- ב. ר' היח' להיסטוריה - חבר
- ג. רמ"ח היסטוריה באמ"ץ/תוה"ד - מטכ"ל - חבר
- ד. נציג מלמ"ב/ר' יחידת הביטחון במשהב"ט - חבר
- ה. נציג אמ"ן/מחב"ם - חבר
- ו. מנהל ארכיון צה"ל ומעלה"ט - מרכז הוועדה

מינוי הוועדה

11. חברי הוועדה מתמנים ע"י שר הביטחון.
12. יו"ר הוועדה רשאי להזמין לדיוני הוועדה גופים רלוונטיים נוספים. נציג גנז המדינה יוזמן לכל הדיונים.

קורום לקיום דיוני הוועדה

13. קורום לקיום דיוני הוועדה מחייב נוכחות של: יו"ר הוועדה, מרכז הוועדה, אחד מהנציגים הנוגעים לחומר הארכיוני - עפ"י שיוך החומר (המערכת האזרחית או הצבאית) והנציג הביטחוני הנוגע.

תפקיד הוועדה המשרדית

14. תפקיד הוועדה המשרדית לדון בבקשות לחשיפת חומר ארכיוני המופקד בארכיון צה"ל ומעלה"ט, לצורך עריכת מחקר ע"י החוקר המורשה.

סמכויות הוועדה המשרדית

15. סמכויות הוועדה הנן להמליץ בפני שר הביטחון או מי שהוסמך על ידו, כלהלן:
- לדחות את הבקשה לביצוע המחקר.
 - לקבל את הבקשה בשלמותה.
 - לקבל את הבקשה בחלקה.
 - להתלות את הבקשה (להשהותה).
16. הוועדה המשרדית תגבש את המלצותיה, בהתחשב בהיבטים הבאים:
- באיזה מידה ניתן לחשוף חומר עבור המחקר המבוקש מבלי לגרום נזק לביטחון המדינה, לקשרי החוץ שלה, לביטחון הציבור, לצנעת הפרט ולשלומו של האדם.
 - כנגד שיקול עיקרי זה תתייחס הוועדה לחשיבותו של מחקר פלורליסטי ובזכותו של הציבור לדעת.
17. במקרים בהם תחליט הוועדה לא לקבל את חוות דעתו של הגורם הביטחוני, יצוין הדבר במפורש במסמך ההמלצה לשר הביטחון. חוות הדעת של בגורם הביטחוני תוצג יחד עם המלצות הוועדה.

תהליך הטיפול בבקשה למתן מעמד של חוקר מורשה

18. בקשות לקבלת מעמד של חוקר מורשה תוגשנה למנהל ארכיון צה"ל ומעלה"ט.
19. הבקשה תכלול את המסמכים הבאים:
- פרטים בנוגע למבקש.
 - תוכנית של המחקר המבוקש (בצירוף ראשי פרקים).
20. לקראת הדיון, מרכז הוועדה המשרדית יפיץ את הבקשות אל חברי הוועדה, לרבות למשרד גנז המדינה.

21. לאחר הדיון בוועדה המשרדית, תועברנה המלצותיה אל שר הביטחון או אל מי שהוסמך על ידו, לקבלת החלטתו.
22. נדחתה הבקשה על ידי שר הביטחון או מי שהוסמך לכך ע"י שר הביטחון, או הוחלט להשהותה, יביא מרכז הוועדה המשרדית בפני המבקש את ההחלטה.
23. הוחלט ע"י שר הביטחון או ע"י מי שהוסמך לכך ע"י שר הביטחון לאשר את הבקשה, כולה או חלקה, מרכז הוועדה המשרדית יודיע על כך לחוקר ויתאם עמו את סדרי העיון בחומר.

מעהב"ט או חוקר מורשה - קדימות למסירת חומר ארכיוני

24. במקרים בהם מעהב"ט או חוקר מורשה, מבקשים לעיין בחומר ארכיוני ואולי אף לבצע מחקרים בנושאים דומים, בו זמנית - והחומר נמצא במצב שבו אחד המבקשים מעיין בחומר באופן שלא ניתן בו זמנית לעיין בו ע"י אחר:
- הרי נוצרה כבר עדיפות מכוח קדימות, ולמי שהתחיל ראשון לעיין בחומר, תינתן האפשרות לסיים העיון או המחקר לפי העניין.
25. במקרים בהם החומר, כאמור לעיל, טרם נמסר לעיון והוגשה בקשה בו זמנית הן ממעהב"ט והן מחוקר מורשה:

אם החומר נחוץ לעבודה פנימית במעהב"ט, כגון: שימוש רגיל ושוטף של היחידה ששלחה את החומר או שימוש פנימי בלבד של המערכת לצורך ביצוע מחקרים מסוימים - תינתן למעהב"ט עדיפות לקבלת החומר הארכיוני. אם החומר נחוץ למעהב"ט לצורך עדיפות מסחרית כגון פרסום ראשוני של מחקר, אין לתת עדיפות למעהב"ט.

עיון בחומר ארכיוני של גוף חיצוני

26. עיון בחומר ארכיוני שהופקד ע"י גוף חיצוני, כמוגדר בהוראה זו, טעון קבלת אישור בכתב של הגוף החיצוני.

ביטחון

27. חוקר מורשה ייחשף לחומר ארכיוני בסיווג "בלמ"ס" בלבד. החומר המוגבל המבוקש ע"י החוקר יעבור הליכי חשיפה לפי הקריטריונים שהארכיון עובד על פיהם.
28. חוקר מורשה יהיה כפוף להנחיות הביטחון החלות על הציבור הרחב המעיין בחומר ארכיוני פתוח בארכיון צה"ל ומעהב"ט.

נהלים פנימיים

29. ארכיון צה"ל ומעהב"ט יפרסם נוהל פנימי לצורך יישום הוראה זו.
30. יתר הגופים הנוגעים לתוכן הוראה זו - במשהב"ט ובצה"ל - יפרסמו, בהתאם לצורך כל גוף בתחומו, נהלי עבודה במסגרת ההוראות הפנימיות שלהם - לצורך יישום הוראה זו.

2/01

שר הביטחון משה דיין
481/1987

- 39. דברי שר הביטחון בישיבות ממשלה 5.6.67-27.8.67
- 41. דברי שר הביטחון בישיבות ממשלה 8.5.68-22.12.68
- 42. דברי שר הביטחון בישיבות ממשלה 23.12.68-27.3.69

953/1985

- 124. התוכיך - 23.9.69 3.11.67
- 131. הפגיעה (המחלה) 24.3.68-31.8.68
- 216. ועדה מדינית 1 - 11.2.70 - 3.6.68
- 910. רפיח - 21.2.69 21.9.67
- 911. רפיח 15.2.74 - 20.10.72
- 913 - 916. פיגועי בדואים בפתחת רפיח
- 917. ועדת חקירה בנושא פיגועי הבדואים והשמצות נגד צה"ל "מתנגים"
- 918. ועדת חקירה בנושא פיגועי הבדואים והשמצות נגד צה"ל (דוח חקירה + עדויות)
- 1114. נער תלוצי לוחם 12.7.74 - 20.6.67
- 1115. היאחזויות - 20.11.70 13.9.67
- 1116. היאחזויות 21.8.70-22.1.74
- 1117. התנחלות 1.2.70 - 14.8.67
- 1118. היאחזויות בשטחים 29.12.67 - 1.9.67
- 1119. היאחזויות בשטחים 30.12.67-17.2.71
- 1403. גוש עציון 13.6.73 - 13.6.67
- 1405. חברון 7.8.67-21.6.68
- 1406. חברון 29.9.68 - 22.6.68
- 1410. ישיבת חברון 30.10.68-11.5.71
- 1416. ימיה 4.9.73
- 1440. רמת הגולן 31.12.69 - 99.6.67
- 1676. 8/6/67 ירושלים - 26/2/68
- 1689. מערת המכפלה

131/75

- יומן שר הביטחון
- 11.4.68 - 9.4.68 .48
- 16.4.68 - 12.4.68 .49
- 20.4.68 - 17.4.68 .50

שר הביטחון שמעון פרס
118/1979

96. יומן משרדי 17.4.75-22.4.75

51/1988

148. יומן משרדי 7/12/75- 11/12/75

1510/1989

- 491-495. התנחלויות
- 496. היאחזויות בשטחים
- 498-500. התיישבות

לשכת מתאם הפעולות בשטחים
2845/1997

- 45. התיישבות 29.11.68 - 3.3.68
- 46. התיישבות בגוש עציון 26.12.68 - 27.9.67
- 47. התיישבות בחברון 23.12.68 - 26.2.68
- 48. התיישבות התנחלות 29.12.68 - 8.10.67

רח' בן גבראל 7ב, תלפיות ירושלים 93393 Jerusalem, Talpiot, Rehov Ben Gavriel 7B,

בית: 972 2 6727221 Home:

נייד: 972 52 3259034 Mobile:

E-mail: gershomg@zahav.net.il

TOTAL P. 04
R0/98

צולם במשרד המשפטים
גרשום גורנברג
Gershom Gorenberg

2846/1997

- 23.11.69 1.1.69 - התנחלות .85
- 22.12.70 21.1.70 - התיישבות .86
- 19.12.69 - 4.1.69 - מתנחלי הברזן .88
- 8.12.79 22.1.70 - .89
- 31.12.70 - 20.1.70 - רצועת עזה .178

2848/1997

- 24.12.72 - 16.11.71 - התיישבות עזה .37
- 29.12.72 - 3.1.72 - בדואים סיני .95
- 22.12.7 - 2.1.72 - בדואים רפיח .96

לשכת סגן הרמטכ"ל (ראש אג"ם)

208/1970

10.9.67 בדקת מקום התיישבות

רח' בן גבריאל 7ב, תלפיות ירושלים 93393, Rehov Ben Gavriel 7B, Talpiot, Jerusalem 93393
בית: 972 2 6727221 Home:
נייד: 972 52 3259034 Mobile:
E-mail: gershomg@zahav.net.il

3/21

קריטריונים לחשיפת חומר ארכיוני שהעיון בו הוגבל
המופקד בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

מבוא:

בהתאם לתקנה 7 לתקנות הארכיונים (עיון בחומר המופקד בגנזך) התשכ"ו - 1966 (להלן: התקנות) הוגבל העיון בחומר ארכיוני המופקד בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. נושאי החומר הארכיוני ותקופת ההגבלה נקבעו בתוספת לתקנות. כך לחומר ארכיוני בענייני חוץ ובטחון של משרד הביטחון, צבא הגנה לישראל או שלוחה אחרת של מערכת הביטחון נקבעה תקופת הגבלה של 50 שנה.

בהתאם לתקנה 7 לתקנות ניתן לחשוף חומר ארכיוני לאחר תקופה קצרה יותר מהקבועה בתקנות, לפי החלטת מפקיד החומר הארכיוני. על פי התקנות, לא תהיה חשיפה של חומר מוגבל לעיון הקהל בטרם עבר סריקה, אף אם התקופה הנקובה בתוספת חלפה.

ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון החל בחשיפת חומר ביטחוני בשנת 1989 לאחר שוועדה שמונתה על ידי שר הביטחון הכינה מסמך שאושר על ידי שר הביטחון דאז ובו קבעה קריטריונים לפתיחת חומר ארכיוני של צה"ל ומשרד הביטחון מהשנים 1948 עד 1956. הקריטריונים לחשיפת חומר ארכיוני שהעיון בו הוגבל והמופקד בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון, עודכנו מספר פעמים במגמה לאפשר חשיפת נושאים נוספים. לאחרונה עודכנו הקריטריונים ואושרו בשם שר הביטחון ביוני 2002. במסגרת העדכון הורחבה תחולתם של הקריטריונים לחומר ארכיוני שנוצר עד שנת 1967. בנוסף, מתייחסים הקריטריונים לחלן גם לחומר ארכיוני שנוצר לאחר שנת 1967.

החומר הארכיוני בשנים המוזכרות לעיל, למעט חומר שחשיפתו עלולה קרוב לודאי לפגוע בגיעה ממשית בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה או בצנעת הפרט, ייחשף באופן שיטתי על רקע החלטה לחשוף חומר ארכיוני ככל שניתן, בהתאם לנושאים שיפורטו לחלן. חומר המכיל אחד או יותר מהנושאים המפורטים להלן, לא ייחשף.

צוות חשיפת חומר שחוסמך על ידי גורמי הביטחון פועל בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון הוא הגורם האחראי ליישום הקריטריונים בתהליך החשיפה.

בכל מקרה של ספק ושל צורך בהבהרה על ראש צוות החשיפה להעלות את הסוגיה בפני הממונה על ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון, אשר יתייעץ ויקבל חוות דעת מגורמים שונים, ביניהם הגוף שיצר את החומר או שיש לו נגיעה בעבודתו. חוות הדעת תובא בפני ראש מחלקת בטחון מידע בצה"ל (רמתבי"ם) והממונה על הביטחון במערכת הביטחון (מלמ"ב).

רמחב"ם ומלמ"ב הם הגורמים המוסמכים לסיווג מסמכים ולשינוי סיווגם. בנושאים המעלים היבטים משפטיים יפנה ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון במידת הצורך, לקבל חוות דעת משפטית.

הגורם הרשאי לחשוף מידע מודיעיני הנוגע לפעילות שב"כ, המוסד, המלמ"ב ואמ"ן, הם גופים אלה. אמ"ן הסמיך את ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון לחשוף חומר מטעמו על פי הקריטריונים המפורטים במסמך זה.

מעייני רשאי לערער על הקביעה להגביל עיון בחומר ארכיוני מסוים. הממונה על ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון יבדוק הערעור, שמא הוגבל העיון שלא כדין.

חומר ארכיוני שלא ייחשף ניתן יהיה לבדוקו שנית לאחר חמש שנים אך לא פחות מכך.

להלו הקריטריונים לחשיפת חומר ארכיוני שהעיון בו הוגבל המופקד בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון :

פללי :

לא ייחשף חומר ארכיוני שחשיפתו עלולה בהסתברות גבוהה לפגוע פגיעה ממשית בביטחון המדינה.

לא ייחשף חומר ארכיוני שחשיפתו עלולה בהסתברות גבוהה לפגוע בקשרי החוץ או ביחסי החוץ של המדינה.

לא ייחשף חומר ארכיוני שחשיפתו עלולה בהסתברות גבוהה לפגוע בבטחון הציבור, בסדר הציבורי ובביטחונו או שלומו של אדם.

לא ייחשף חומר ארכיוני שחשיפתו עלולה לפגוע בצנעת הפרט.

פירוט :

חומר ארכיוני שחשיפתו עלולה בהסתברות גבוהה לפגוע פגיעה ממשית בביטחון המדינה

1. מידע מודיעיני החושף פעילות של השב"כ, המוסד, אמ"ן או מלמ"ב.
2. מידע מודיעיני שבחשיפתו יש גילוי מקורות מודיעין רגישים בארץ או בחו"ל או על דרך הפעלתם.
3. מידע הקשור למבצעי מודיעין מיוחדים או פעילות מודיעין מיוחדת בארץ ובחו"ל.
4. מידע המצביע על שיטות איסוף מודיעין שעדיין נודעת להן חשיבות ביטחונית.
5. מידע שחושף תכנונים אופרטיביים או רעיונות מבצעיים שעלולים להשליך על תכנונים או רעיונות מבצעים קיימים ועדיין בתוקף להם נודעת חשיבות ביטחונית.
6. מידע על תוויל מיוחד, אמלי"ח מסווג, נקודות תורפה מבצעיות, מוכנות למלחמה.
7. מידע על תשתיות ביטחוניות ולאומיות ופגיעות מערכות ומתקנים, שעדיין נודעת לו חשיבות ביטחונית.
8. מידע על שיתוף פעולה עם גורמי מודיעין וביטחון זרים, שעדיין נודעת לו חשיבות ביטחונית;
9. מידע שחשיפתו עלולה להעמיד אדם או בני משפחתו בסכנה מיידית.

חומר ארכיוני שחשיפתו עלולה בהסתברות גבוהה לפגוע ביחסי וקשרי החוץ של מדינת ישראל

10. מידע על קשרים בינלאומיים חשאיים שהן מדינת ישראל והן הצד האחר התחייבו לשמור על חשאיותם.
11. מידע על מדינה זרה שחשיפתו עלולה לפגוע ביחסים עם אותה מדינה או מידע שיחבל בפעילות דיפלומטית המתקיימת מול אותה מדינה.
12. מידע שבחשיפתו יהיה משום הפרה של תנאי חוזה, אמנה, הסכם או חוזה בינלאומיים.

13. מידע העלול לסייע בהסתברות גבוהה למדינות ערב או לרשות הפלסטינית במשא ומתן להסדרי שלום ותביעות פיצויים.
14. בכל מקרה של מידע הנוגע למדיניות החוץ של מדינת ישראל, חשיפת המידע תיעשה בהתאם לקריטריונים הנהוגים בגוף המדינה ובתיאום עם גוף המדינה.

חומר ארכיוני שחשיפתו עלולה לפגוע בצנעת הפרט

15. מידע אישי, לרבות רישומים פליליים, פסקי דין שניתנו בדלתיים סגורות, הליכי דין משמעתיים, דו"חות ועדות חקירה וקצין בודק של מצ"ח, רישומים רפואיים, מכתבים, פניות אישיות של הציבור לגורמים רשמיים ובהן מידע אישי, וכל מידע המצוין כפרטי בחוק הגנת הפרטיות התשמ"א - 1981.
16. מידע אישי שיש בו עניין לחשפו לציבור ייחשף ללא פרטים מזהים.

חומר ארכיוני שנוצר לאחר שנת 1967

על חשיפת חומר ארכיוני שנוצר לאחר שנת 1967 יחולו בנוסף למגבלות ולקריטריונים לעיל, המגבלות והקריטריונים הנוספים לעיל המפורטים להלן שיבוצעו בהתאמות הנדרשות על פי סוג ומחוזת החומר המופקד בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון:

חומר ארכיוני אודות:

17. סדר כוחות (סד"כ) צה"ל, שמות ומספרי יחידות או מתקנים, מיקום יחידות או מתקנים אשר עדיין לא פורסמו וחשיפתם עלולה לפגוע פגיעה ממשית בביטחון המדינה;
18. סדר הכוחות של צה"ל כולו או חלקו, לרבות שינויים בו, תכניות הקשורות לבנין הכוח של צה"ל, התעצמותו וצמצומים בו וכן פרטים הנוגעים למבנה צה"ל ויחידותיו;
19. מיקום או תכניות פנימיות של מיתקנים צבאיים או ביטחוניים, קבועים או ארעיים, וכן מקום הנייתן של יחידות צה"ל;
20. מבצעים ותכניות מבצעיות של צה"ל, לרבות תכניות שבוצעו, נדחו או הוחלפו;
21. שיטות פעולה מבצעיות ותורת לחימה, אופי התרגילים והאימונים של יחידות צה"ל ועצם קיומם;

22. כשירותן המבצעית של יחידות צה"ל;
23. רמות מלאי של ציוד שנועד לשמש את צה"ל;
24. תכניות ואמצעים להיערכות לשעת חירום של מערכת הביטחון ושל משרד ראש הממשלה;
25. מערך גיוס המילואים ושיטותיו;
26. קשרי חוץ או יצוא בטחוניים, לרבות מידע על נציגויות או משלחות של מערכת הביטחון בחוץ לארץ ופעילות הקשורה בהם, פעולות משותפות של מערכת הביטחון עם גופי חוץ וכן נתונים על מידע, ציוד, חומרים וידע שהתקבלו או שנמסרו כתוצאה מקשרים או מפעולות אלה, או שהושגו בדרכים או ממקורות חסויים;
27. פיתוח ורכש של אמצעי לחימה;
28. נתוני תקציב ונתונים כמותיים אחרים שמהם ניתן לגזור מידע על הנושאים המפורטים בפסקאות 18 עד 27;
29. איתור שבויים ונעדרים, למעט למי שיש לו עניין אישי במידע, שנקבע לכך וכפוף לכללים שנקבעו לכך;
30. זהותם ופרטיהם האישיים של ממלאי תפקידים במערכת הביטחון או בעבור מערכת הביטחון שאינם מותרים בפרסום לפי קביעת גורמי הביטחון המוסמכים;
31. כל מידע אחר שעדיין נודעת לו חשיבות ביטחונית, שחשיפתו לציבור עלולה לגרום לפגיעה ממשית בביטחון המדינה, יחסי החוץ שלה או בפרטיות;
32. חומר ארכיוני שהוא חומר תחקיר כמשמעותו בסעיף 539א לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו - 1955 לא ייחשף אם לא חלפו 10 שנים מיום הפקדתו בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון.